

VÝSKUMY ČÍTANIA

INFORMAČNÁ EXPLÓZIA – INFORMAČNÝ STRES – INFORMAČNÉ SPRÁVANIE

(výsledky výskumu na Slovensku roku 2006)

Pavol Rankov *

Literárne informačné centrum v Bratislave od roku 2003 pravidelne uskutočňuje celoslovenské reprezentatívne výskumy čítania v jeho rôznych informačno-komunikačných a mediálnych kontextoch. V máji 2006 sa výskum na vzorke takmer 1500 respondentov starších ako 15 rokov zameriaval okrem iného aj na niektoré prejavy informačného preťaženia a informačného stresu, ktoré sú zistiteľné sociologickými metódami. Autor tohto príspevku bol externým spoluriešiteľom výskumu.

S prudkým rozvojom informačných a komunikačných technológií na prelome 20. a 21. storočia narastá exponenciálne aj počet produkovaných a spracovaných informácií. Informačnú explóziu však nevyvoláva len množstvo informácií, ale aj rozvoj ich vzájomných vzťahov, ako ich umožňujú sieťové komunikačné technológie. Čím je viac informácií, tým viac narastá aj množstvo a zložitosť ich vzájomných vzťahov. Spoločenským informačným problémom súčasnosti je neschopnosť vhodne využiť obrovské množstvo informácií, ktoré má ľudstvo k dispozícii. Tento problém sa prejavuje na každom stupni – od jednotlivcov, cez komerčné, vzdelávacie či vedecké inštitúcie, až po národnú či globálnu úroveň. Špecialisti už nie sú schopní sledovať dianie vo svojom rezorte či oblasti. Ani knižnice, bibliografické a referátové služby nedokážu toto množstvo informácií spracovávať (Šušol, 2003, s. 66 – 67).

Explózia informácií ovplyvňuje aj vedu. Na jednej strane pôsobí negatívne, pretože „množstvo vedeckých článkov a časopisov vydávaných po celom svete začína vnášať zmätok do výskumu, ochromuje systém kontroly kvality vo vede, povzbudzuje k podvodom a skresluje šírenie dôležitých objavov“ (podľa Ho – Tang, 2001). Na druhej strane však mení samotnú podstatu vedeckej práce, pretože v snahe vyhnúť sa objavovaniu už objaveného sa čoraz viac vedcov sústreďuje na štúdium prameňov namiesto primárneho výskumu. Ich práca sa stáva skôr „formou spájania dát a dolovania poznania než vytvárania poznania“ (Taylor, 1998). Vedeck sa teda čoraz viac presúva od skúmaní a mikroskopov do databáz a informačných systémov. A naopak, priamo do vedeckej práce začínajú svojimi informačnými produktmi vstupovať aj informační špecialisti, ktorí doteraz plnili len servisnú úlohu. Aj

v procese katalogizácie sa v súčasnosti „prejavuje tendencia vkliniť sa do sféry výskumu a vývoja. To je otázka, ktorej sa doteraz nevenovala významnejšia pozornosť, no ktorá je výrazne sociálnej a sociokultúrnej povahy“ (Uhlíř, 2002).

Informačná explózia sa, pochopiteľne, netýka len vedcov či knižníc. Postihla všetky odvetvia. Ho a Tang to dokumentujú napríklad analýzami informačných tokov v energetike, farmaceutickom priemysle, medicíne a finančníctve (Ho – Tang, 2001). Dnešný manažér musí týždenne prečítať obrovské množstvo informácií, stojí pred úlohou vybrať si to najdôležitejšie, čomu venovať svoju pozornosť, no zároveň on sám musí hľadať spôsoby ako zaujať pozornosť svojich zákazníkov a obchodných partnerov.

Človeka v informačno-komunikačných procesoch si môžeme predstaviť ako informačný systém. Tento systém má svoje vstupy a výstupy, takže sa môžeme pýtať, kde a aké sú hranice jeho kapacity spracovania informácií. Ľudský mozog je takmer určite taký istý, ako bol pred niekoľkými tisícročiami. Je to orgán s veľkou, no predsa limitovanou schopnosťou získavať, spracovávať a ukladať informácie. Skúmanie priebehu spracovania informácií v mozgu je objektom neurofyziológie, psychiatrie, prípadne psychológie. V poslednom čase, práve v dôsledku informačnej explózie, ktorá prináša informačný stres a informačné preťaženie, výsledky takýchto výskumov zaujímajú čoraz viac špecialistov z iných disciplín, od pedagogiky cez knižnično-informačnú vedu až po marketingovú komunikáciu.

Spomedzi terénnych výskumov, ktoré sa v nedávnych rokoch zaoberali informačným preťažením, sa najčastejšie spomína výskum agentúry Reuters s príznačným názvom *Hynieme pod informáciami* (*Dying for information*) realizovaný metódou fokusových skupín na vzorke 1313 nižších, stredných a vyšších manažérov vo Veľkej Britá-

* KKIV FiFUK Bratislava
e-mail: rankov@fphil.uniba.sk

nii, USA, Hong Kongu, Singapore a Austrálii. Výskum ukázal, že 73 % respondentov ak chce uspieť v práci, potrebuje „enormné množstvo informácií“, 38 % strávi podstatnú časť svojho času práve vyhľadávaním informácií. Pritom polovica respondentov sa nevie s týmto množstvom informácií adekvátne vyrovať, dve tretiny tvrdia, že ich pracovný i osobný život a sociálne kontakty trpia v dôsledku stresu spôsobeného informačným preťažením. Ako hovorí vedúci výskumníkov David Lewis, tento syndróm informačnej únavy paralyzuje analytické schopnosti, znemožňuje koncentráciu, vedie k chybám a spôsobuje problémy v porozumení iným ľuďom. Okrem toho sa dve tretiny manažérov nazdávajú, že práve informačné preťaženie spôsobuje, že nie sú so svojou prácou spokojní, 60 % hovorí, že v dôsledku informačného preťaženia bývajú unavení a 42 % svoj zhoršený zdravotný stav pripisuje práve informačnému stresu (podľa Waddington, 2002; Negative, 1999).

Informačné preťaženie a informačný stres spôsobujú, že časť informácií musí byť ignorovaná, časť je zabudnutá, skomolená či inak stratená. A to vyvoláva u niektorých ľudí neistotu, že nevedia o skúmanom jave nič. Podľa D. Lewisa „hľadanie stále ďalších informácií často znamená pokles výkonnosti“ (podľa Liston-Smith, 2001). Z dlhodobého hľadiska práve informačné preťaženie môže spôsobovať bezmocnosť, depresiu a profesionálne vyhorenie. U iných ľudí zasa existuje presne opačná reakcia – neprimeraná istota, že už vedia všetko.

Na ďalší fenomén súvisiaci s informačnou explóziou poukázal výskum Inštitútu psychiatrie Londýnskej univerzity na vzorke 1100 respondentov. Tím vedený Glenom Wilsonom zistil stav *infomanie* ako závislosti na prijímaní elektronickej pošty a SMS správ. Ľudia potrebujú neustále dostávať informácie, ktoré sa viažu k ich práci, takže ich vyhľadávajú aj vo voľnom čase či cez víkendy. Pritom výskumníci zároveň zistili, že človek vyrušený zo svojej práce e-mailom či telefonátom má krátkodobu zníženú IQ v priemere až o 10 bodov (Infomania, 2005; Info-stupidity, 2005). Tento výskum teda poukazuje na paradox, keď nadbytok komunikačných aktivít môže znižovať percepčné a intelektuálne schopnosti pri práci, ale zároveň znižuje aj úroveň relaxácie.

Edward Hallowell popísal získanú poruchu pozornosti (ADT), ktorá vzniká, keď sú ľudia „zahŕňaní priveľkým množstvom údajov“, následkom čoho „sa stávajú čoraz častejšie rozptýlení, podráždení, impulzívni a nesústredení“ (podľa ADT, 2005). Tieto prejavy ADT sú úplne totožné s vrodenou poruchou pozornosti (ADD), preto je ADT nazývaná aj kultúrne spôsobená ADD (Shenk, 1999). Rozdiel je len v tom, že získaná porucha sa stráca, keď sa človek vymaní z informačného preťaženia (stačí na to aj dovolenka). Podľa Hallowella organizácie následkom tejto poruchy strácajú z pracovníkov to najcennejšie

– ich kreativitu. Pritom v niektorých organizáciách je poruchou zasiahnutých až 40 % zamestnanov (podľa ADT, 2005; Bella, 2005).

Do tohto kontextu spadajú aj výsledky výskumu Literárneho informačného centra (LIC) z roku 2006. Zisťovali sme napríklad, **či má dĺžka pracovného času vplyv na frekvenciu čítania odbornej literatúry**. Ukázalo sa, že najvýhodnejšia dĺžka pracovného času je 4 až 6 hodín, pretože v tejto skupine je najviac každodenných čitateľov odborných kníh – 13,6 %, aspoň raz týždenne číta odborné knihy 46,9 %. Na druhom mieste sa umiestnila skupina, ktorá pracuje 6 až 8 hodín denne. Je v nej 11,4 % každodenných čitateľov odborných kníh, aspoň raz týždenne ich číta 35,6 %. Ešte aj skupina ľudí, ktorá pracuje 8 až 10 hodín, vykazuje vysokú frekvenciu čítania odborných kníh – 10,6 % denne a 36,8 % aspoň raz týždenne. Pre čítanie odborných kníh je kritický pracovný čas nad 10 hodín. V skupine, ktorá pracuje 10 až 12 hodín, číta odborné knihy denne len 5,1 %, aspoň raz týždenne ich číta 33,9 %. Medzi ľuďmi, ktorí venujú práci viac ako 12 hodín, číta odborné knihy denne 4,8 %, aspoň raz týždenne 31,0 %. Je paradoxné, ak niekto strávi v práci dokonca viac než 12 hodín, no na štúdium nových poznatkov potrebných na túto prácu si čas nenájde.

Potrebu čítať odbornú literatúru kvôli práci výskum sledoval aj vo vzťahu k niekoľkým výrokom. Ekonomicky aktívni respondenti (vyrazení boli študenti, nepracujúci dôchodcovia, nezamestnaní, ženy na materskej a v domácnosti) sa k výrokom vyjadrovali v škále *súhlasím – čiastočne súhlasím – skôr nesúhlasím – vôbec nesúhlasím – netýka sa ma to, neviem*. S výrokom **Moje zamestnanie vyžaduje, aby som venoval štúdiu odbornej literatúry veľmi veľa času** súhlasí 12,3 % a čiastočne súhlasí 23,9 % zo všetkých ekonomicky aktívnych. Medzi jednotlivými skupinami pracujúcich sú, samozrejme, veľké rozdiely. Medzi výkonnými odbornými pracovníkmi súhlasilo 13,3 % a ďalších 37,9 % súhlasilo čiastočne. V skupine tvorivých odborných pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním s výrokom súhlasilo 40,6 % a ďalších 34,0 % súhlasilo čiastočne. V málopočetnej skupine vrcholových manažérov je súhlas s výrokom približne taký istý – 40,0 % a ďalších 40,0 % súhlasí čiastočne. Prekvapuje, že relatívne nízky súhlas s uvedeným výrokom vykazuje skupina podnikateľov a živnostníkov – 13,4 % a čiastočne súhlasí 27,8 %.

Rovnako významná korelácia je aj medzi **potrebou študovať odbornú literatúru a dosiahnutým vzdelaním**. S výrokom **Moje zamestnanie vyžaduje, aby som venoval štúdiu odbornej literatúry veľmi veľa času** súhlasilo 12,6 % ekonomicky aktívnych ľudí so stredoškolským vzdelaním (27,8 % súhlasilo čiastočne), no až

32,6 % s vysokoškolským vzdelaním (31,9 % súhlasilo čiastočne) a 42,1% s doktorandským (26,3 % súhlasilo čiastočne).

Na informačné preťaženie a stres sme sa zamerali aj pri zisťovaní vzťahu k výroku **Chcel by som mať viac času na štúdium odbornej literatúry, ktorú potrebujem v zamestnaní**. V skupine ekonomicky aktívnych s výrokom súhlasí 17,0 % a čiastočne súhlasí 29,3 %. Medzi výkonnými odbornými pracovníkmi súhlasilo 22,5 % (a 41,3 % súhlasilo čiastočne). Medzi tvorivými odbornými pracovníkmi s vysokoškolským vzdelaním súhlasilo ešte viac – 42,5 % (a 38,7 % súhlasilo čiastočne). V skupine vrcholových manažérov chce mať viac času na štúdium potrebnej odbornej literatúry 60 % (a 30 % s výrokom súhlasí čiastočne). Medzi podnikateľmi a živnostníkmi s výrokom súhlasí 18,6 % (a 38,1 % súhlasí čiastočne).

Opäť sa potvrdila aj vysoká závislosť od vzdelania. Medzi ľuďmi so stredoškolským vzdelaním je 19,5 % takých, ktorí by chceli mať viac času na štúdium odbornej literatúry (31,6 % súhlasilo čiastočne). Medzi ľuďmi s vysokoškolsky vzdelanými je to však podstatne viac – 34,8 % (37,8 % súhlasilo čiastočne). Najväčší súhlas vyvolal výrok podľa očakávania medzi ľuďmi s doktorandským vzdelaním – 42,1% (36,8% súhlasilo čiastočne).

Teda až deväť z desiatich vrcholových manažérov a štyri pätiny tvorivých odborníkov či ľudí s doktorandským vzdelaním úplne či aspoň čiastočne súhlasia, že majú nedostatok času na štúdium odbornej literatúry, ktorú potrebujú v zamestnaní. To potvrdzuje, že informačné preťaženie je aj na Slovensku reálnym problémom určitých skupín ľudí.

Skúmali sme tiež mieru súhlasu s týmto výrokom v skupinách podľa množstva času stráveného prácou. Ukázalo sa, že súhlas v výrokom **Chcel by som mať viac času na štúdium odbornej literatúry, ktorú potrebujem v zamestnaní** je takmer rovnaký v skupinách, ktorých pracovný čas trvá od 4 do 10 hodín. V skupine pracujúcej 4 až 6 hodín s výrokom súhlasilo 15,2 %, v skupine pracujúcej 6 až 8 hodín s výrokom súhlasilo 16,0 % a v skupine pracujúcej 8 až 10 hodín s výrokom súhlasilo 15,2 %. Medzi tými, ktorí pracujú viac než 10 hodín už počet respondentov, ktorí by chceli mať viac času na štúdium odbornej literatúry, dramaticky narastá. V skupine pracujúcej 10 až 12 hodín viac času na odbornú literatúru chce 27,1 % (ďalších 21,2 % s výrokom súhlasí čiastočne) a v skupine pracujúcej vyše 12 hodín 26,2 % (ďalších 28,6 % s výrokom súhlasí čiastočne). Práve v skupinách, ktoré sú problematické z psychohygienického hľadiska, pretože vykazujú charakteristiku workoholizmu, približne polovica ľudí by chcela mať viac času na štúdium odbornej literatúry. A presne toto je znakom informačného stresu – preťažený človek nemá časovú a mentálnu kapacitu venovať sa informáciám, ktoré však považuje za potrebné a uvedomuje si, že mu chýbajú.

Informačný stres a informačné preťaženie sa netýkajú len odborných informácií potrebných pre zamestnanie. V informačnej spoločnosti je informačná explózia komplexným javom. Súčasná informačná spoločnosť vyvíja na človeka nešpecifikovaný tlak, aby bol informovaný. Táto všeobecná informovanosť sa netýka práce, súvisí však nepriamo s uplatnením sa v spoločnosti a sociálnych vzťahoch. Z nešpecifikovaného tlaku spoločnosti priamo vyplýva nešpecifikovaná informačná potreba. Súčasný človek potrebuje byť informovaný, pociťuje hlad po informáciách, ktoré vôbec na nič nepotrebuje. Takýto typ nepretržitej a neukojiteľnej potreby hltat informácie však môže byť nebezpečný pre ľudskú psychiku. Človek „potrebuje“ každé ráno čítať svoje noviny a večer sledovať televízne spravodajstvo, „musí“ priebežne navštevovať svoj chat a prerušovať prácu, aby klikol na ikonu *send/receive* v elektronickej pošte. Dôsledkom tejto situácie je na jednej strane pocit nadbytku informácií a na druhej strane pocit zahľtenia informáciami, o ktoré ani nemáme záujem, ale zamestnávajú našu mentálnu kapacitu, takže nemôžeme získať iné, potrebné informácie.

Keďže informácií je veľmi veľa, ich tvorcovia a producenti hľadajú spôsoby ako zaujať publikum. Explózia informácií sa svojskými spôsobmi prejavuje aj v umení – hranom filme, hudbe, klipoch. V silnej konkurencii treba formu a obsah prispôbiť „umeniu zaujať“, a na to sa najlepšie osvedčujú prostriedky oslovujúce ľudské pudy, ako sex a násilie, prípadne skratkovitá a jednoduchá štruktúra diela. Nárast sexu a násilia v médiách teda nemusí odrážať mravný úpadok spoločnosti, ale je iba nástrojom zaujatia pozornosti v ére informačnej explózie. Jeho dôsledkom však môže byť strata senzitivnosti na mediálne obsahy na strane publika a následnej nutnosti ešte viac posúvať prah, aby bolo možné toto znečitlivené publikum znovu zaujať. E. Noam hovorí, že takto sa zvyšuje „teplota“ posolstiev, čo „ovplyvňuje mediálne programy, ktoré tiež musia byť intenzívnejšie“ (Noam, 1995).

B. Glasson zasa prichádza s teóriou mediálneho darwinizmu. V presýtenom mediálnom prostredí môžu prežiť len najkrikľavejšie, najdramatickejšie, najnezpokojujúcejšie, najextrémnejšie či najvzrušujúcejšie správy (Glasson, 2001). I. Ramonet hovorí o hyperemóciách ako charakteristickým znakom preinformovanosti (Ramonet, 2003 s. 29). Množstvo spravodajských informácií o vraždách, násilnostiach či katastrofách neprináša väčšine divákov, poslucháčov či čitateľov žiadne poučenie, poznanie, potešenie, ani estetický zážitok, ale tieto informácie majú inú dôležitú schopnosť – vedia upútať, strhnúť pozornosť v záplave iných správ.

D. Shenk upozorňuje na proces informačného zahusťovania televíznych spotov a spravodajstva. Trvanie

jednotlivej správy v spravodajstve sa v uplynulých desaťročiach neustále skracovalo. Tiež reklamné spoty sa skracovali, pretože narastala cena za ich odvysielanie. Roku 1965 bola priemerná dĺžka spotu v USA 53 sekúnd, no roku 1995 len 25 sekúnd. To znamená, že analogické posolstvo a množstvo dát dostane divák za menej než polovicu času. Spoty sú čoraz plnšie, informačne hutnejšie. Zároveň sa zvyšuje podiel reklamy vo vysielaní, takže divák dostáva viac týchto hutných informácií. Roku 1971 každý Američan bol vystavený asi 560 reklamným posolstvám denne. O dvadsať rokov neskôr to bolo šesťkrát viac (Shenk, 1999). Informačná explózia je len na prvý pohľad kvantitatívny jav, prináša aj kvalitatívne zmeny. Posolstvá sú viac naplnené dátami a príjemca musí vyvinúť väčšie úsilie na ich osvojenie.

Vo výskume LIC sme sa pýtali respondentov aj na ich vzťah k výroku **Televízia, rozhlas a tlač prinášajú tolko informácií, že ich nestačím všetky spracovať**. Respondenti sa opäť mali vyjadriť odpoveďami v škále *súhlasím – čiastočne súhlasím – skôr nesúhlasím – vôbec nesúhlasím – netýka sa ma to, neviem*. S uvedeným výrokom súhlasilo 27,4 %, čiastočne súhlasilo 35,1 %, skôr nesúhlasilo 22,8 %, vôbec nesúhlasilo 11,1 % a zvyšných 3,6 % odpovedalo, že sa ich otázka netýka, respektíve nevedia na ňu odpovedať. Teda viac ako tri pätiny ľudí pociťuje aspoň do určitej miery, že sa na nich z masmédií valí množstvo informácií, ktoré nedokážu spracovať. Je to potvrdením predpokladu, že informačné preťaženie a informačná explózia sú fenomény súvisiace aj s masmediálnymi informáciami.

Napriek nezvládnuteľnému nadbytku informácií z masmédií však čast' publika zároveň pociťuje, že má nedostatok informácií práve o témach, ktoré sú typicky masmediálne. Zamerali sme sa len na skupinu tých respondentov, ktorí tvrdia, že nestačia spracovať všetky informácie prinášané televíziou, rozhlasom a tlačou. Z nich 16,5 % zároveň súhlasí alebo čiastočne súhlasí, že má nedostatok informácií o vnútropolitickom dianí, 16,7 % súhlasí alebo čiastočne súhlasí, že má nedostatok informácií o zahraničnej politike, 13,4 % súhlasí alebo čiastočne súhlasí, že má nedostatok informácií o športe a dokonca 6,8 % súhlasí alebo čiastočne súhlasí, že má nedostatok informácií o celebritách. Najväčší deficit v skupine ľudí, ktorí nedokážu spracovať informácie z masmédií, je vo vzťahu k informáciám o kultúre a umení. Pociťuje ho až 26,1 %.

Asi každý siedmy človek, ktorý pociťuje nadbytok informácií z masmédií, zároveň pociťuje nedostatok určitej špecifickej kategórie informácií. Masmédiá síce prinášajú nadbytok informácií, ale nesaturujú dostatočne konkrétne informačné potreby. Riešením by teda boli demasifikované a personalizované médiá šírené na objednávku prostredníctvom komunikačnej siete.

Viacerí autori vidia problém informačnej explózie v tom, že len niektoré informácie majú potenciál stať sa znalosťami a poznaním. Dáta nie sú informáciami, kým nie sú spracované. Informácie nie sú znalosťami, kým nie sú osvojené a pochopené. Znalosti nie sú múdrosťou, kým sa nespoja so životnými skúsenosťami (Fist, 1998; Drucker, 2004, s. 241). „Príliš veľa poznania byť nemôže“ (Capurro, 1989, s. 136; Zelený, 2001). Človekom nespracované (neprečítané) informácie v bázach dát nie sú poznaním, iba potenciálne obsahujú možnosť, že sa naň premenia.

Vymedzovanie a rozdeľovanie informácií podľa ich kvality je problematické, pretože každý používateľ informácií má iné potreby a požiadavky. Čo sú pre jedného nadbytočné a neužitočné informácie (informačný šum), to môžu byť pre iného informácie relevantné. Explózia informácií je len z určitého uhla pohľadu explóziou duplicitných, irelevantných, neúplných a nepresných informácií. Minimálne pre svojich tvorcov sú tieto informácie totiž dôležité. Hodnota informácie tkvie v jej príjemcovi a v zámere, s akým (na čo a pre koho) bola vytvorená. Ak je nepresná, neúplná, reklamná, propagandistická, vulgárna či gýčová informácia pre niekoho dôležitá, tak má jej existencia svoje opodstatnenie. Príjemcovia však k mnohým informáciám (médiám) celkom prirodzene pristupujú len ako k smogu či prinajlepšom ku kulise vypĺňajúcej priestor. Je predsa celkom bežné púšťať v kanceláriách rádio, ktoré nikto nepočúva, či v domácnostiach televízor, ktorý nikto nepozerala.

Informačnú a publikačnú explóziu neumožnil len rozvoj informačných a komunikačných technológií, ale samotná podstata informácie. Informácia je recyklovateľná a rozmnožiteľná, ani opakovaným použitím sa nevyčerpáva, ale naopak, môže byť prameňom na vytváranie nových informácií. Preto neustále vzniká veľa informácií, ktoré voči predchádzajúcim informáciám neobsahujú žiadne či takmer žiadne nové poznanie. Publikácie hovoria o tom istom ako predchádzajúce publikácie. Na tejto redundancii však nie je nič zlé, bez nej by sociálna komunikácia nebola možná. Napríklad obsah učebníc vždy prináša staršie, overené a už predtým publikované poznatky. A predsa sú učebnice dôležité pre kultúrny i ekonomický rozvoj. Podobne aj preklady do iných jazykov sú „len“ opakovaním staršieho obsahu. Ak by sa (hypoteticky) ľudská spoločnosť chcela brániť pred informačnou a publikačnou explóziou tým, že by umožnila zverejňovať výhradne nové poznanie, tak by na začiatku každej knihy musel byť rozsiahly zoznam iných kníh, ktoré si čitateľ musí najskôr prečítať, aby porozumel obsahu novej, ktorú práve drží v rukách. Táto myšlienka znie absurdne pokiaľ uvažujeme o knihách, ale sieťová komunikácia práve taký-

to spôsob kumulovania a nadväzovania na poznatky iných autorov umožňuje. Presne túto funkciu majú hypertextové odkazy na iné stránky v sieti. Internet, ktorý je hlavným zdrojom informačnej explózie, má zároveň potenciál na jej prekonanie.

Príspevok bol napísaný v rámci výskumnej úlohy VEGA 1/2481/05 využívanie informácií pri informačnom správaní vo vzdelávaní a vede.

LITERATÚRA

ADT. Získaná porucha pozornosti. 2005. In *Poradňa zdravia* [online] Máj 2005 [cit. 2006-01-05]. Dostupné na internete: <http://www.szulm.sk/porad/adt_adt.html>.

BELLA, Tomáš. 2005. Tretina ľudí trpí chorobou z informácií. In *SME: Počítače* [online] 6. 4. 2005 [cit. 2006-01-05]. Dostupné na internete: <<http://www.pocitace.sme.sk/c/199512/Tretina-ludi-trpi-chorobou-z-informacii.html>>.

CAPURRO, Rafael. 1989. *Towards an Information Ecology*. Contribution to the NORDINFO International seminar „Information and Quality“, Royal School of Librarianship, Copenhagen, 23 – 25 August 1989. In *Information Quality: Definitions and Dimensions*. London: Taylor Graham 1990. S. 122 – 139. Dostupné aj na internete: <<http://www.capurro.de/nordinf.htm>>.

DRUCKER, Peter F. 2004. *To nejdůležitější z Druckerů v jednom svazku*. Praha: Management Press, 2004. 300 s. ISBN 80-7261-066-X.

FIST, Stewart. 1998. Disturbing Sights in Data Smog. In: *CROSSROADS: The Australian* [online], November 17, 1998 [cit. 2006-03-05]. Dostupné na internete: <www.abc.net.au/http/sfist/datasmog.htm>.

GLASSON, Ben. 2001. Information Overload. In *WellBeing 2001: Annual Edition* [online]. Dostupné na internete: <www.benglasson.com/text/overload.html>

HO, Jinwon – TANG, Rong. 2001. Towards an Optimal Resolution to Information Overload: An Infomediary Approach. In *Proceedings of the 2001 International ACM SIGGROUP Conference on Supporting Group Work. September 30 – October 3, 2001*. Boulder: ACM, 2001. S. 91 – 96. ISBN 1-58113-294-8.

„Infomania“ Worse than Marijuana. 2005. In *BBC News. UK Edition* [online]. Last Updated: 22 April, 2005 [cit. 2006-03-08]. Dostupné na internete: <<http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk/4471607.stm>>.

Info-stupidity: Infomania. 2005. In *New Scientist* [online], April 30, 2005, v. 186, i. 2497, p. 6 [cit. 2006-03-08]. Dostupné na internete: <<http://galenet.galegroup.com/servlet/SciRC?ste=1&docNum=A132164821>>.

LISTON-SMITH, Jennifer. 2001. Information Overload. Report from a Masterclass at the CIPD HRD Conference, 3 – 5 April 2001. In *Stress News* [online], July 2001, Vol. 13, No.3 [cit. 2006-11-12]. Dostupné na internete: <<http://www.isma.org.uk/stressnw/infover1.htm>>.

Negative Social Consequences of the Information Glut. 1999. In *Technorealism – Understanding the Limits of Information* [online]. Stanford University, 1999 [cit. 2006-03-09]. Dostupné na internete: <<http://cse.stanford.edu/class/cs201/projects-99-00/technorealism/glut&consequences.html>>.

NOAM, Eli M. 1995. *Visions of the Media Age: Taming the Information Monster. Paper presented at the Third Annual Colloquium, Alfred Herrhausen Society for International Dialogue. June 16/17, 1995, Frankfurt am Main* [online]. New York: CITI Columbia Business School, 1995 [cit. 2006-03-09]. Dostupné na internete: <<http://www.citi.columbia.edu/elinoam/articles/infomonster.htm>>.

RAMONET, Ignacio. 2003. *Tyranie médií*. Praha: Mladá fronta, 2003. 226 s. ISBN 80-204-1037-6.

ŠUŠOL, Jaroslav. 2003. *Elektronická komunikácia vo vede*. Bratislava: CVTI SR, 2003. 156 s. ISBN 80-85165-88-0.

SHENK, David. 1999. Data Smog: From the book *Data Smog: Surviving the Information Glut*. In *Inc. Magazine* [online], Jan 1999 [cit. 2006-03-09]. Dostupné na internete: <<http://www.inc.com/magazine/19990101/708.html>>.

TAYLOR, Kit Sims. 1998. *The Brief Reign of the Knowledge Worker: Information Technology and Technological Unemployment* [online]. Bellevue: Bellevue Community College, 1998 [cit. 2005-10-09]. Dostupné na internete: <<http://online.bcc.ctc.edu/econ/kst/BriefReign/BRwebversion.htm>>.

UHLÍŘ, Zdeněk. 2002. Katalóg a druhá informačná kríza. In *Itlib* [online], 2002, č. 4 [cit. 2005-09-02]. Dostupné na internete: <<http://www.cvtsir.sk/itlib/itlib024/uhlir.htm>>.

WADDINGTON, Paul. 2002. Dying for Information? A Report on the Effects of Information Overload in the UK and Worldwide. In *Beyond the Beginning: The Global Digital Library* [online]. Washington: Coalition for Networked Information, 2002 [cit. 2004-09-07]. Dostupné na internete: <<http://www.cni.org/re-gconfs/1997/ukoln-content/repor~13.html>>.

ZELENÝ, Milan. Od znalostí kvality ke kvalitě znalostí. In *Časopis o personalistice, práci a mzdě* [online], 2001, č. 12 [cit. 2006-03-08]. Dostupné na internete: <<http://ppam.elanor.cz/12-2000/20011221.htm>>.

Mám básničku na jazyčku

Hornonitrianska knižnica v Prievidzi má dobré skúsenosti zo spolupráce s materskými školami. Okrem informačnej výchovy pripravujeme pre budúcich čitateľov literárne karnevaly či stretnutia s rozprávkou. Veď samotné knižničné prostredie umocňuje zážitok, očarenie, dojmy. Medzi atraktívne podujatia knižnice patrí aj prehliadka v prednese slovenskej poézie detí materských škôl v Prievidzi pod názvom Mám básničku na jazyčku. Tento rok sme uskutočnili 2. ročník. S veľkým ohlasom sa prezentovalo 10 materských škôl a 19 účinkujúcich detí, ktoré predviedli krásne predstavenie. Deti recitovali poéziu primeranú detskému veku 4 – 6 rokov, od súčasných autorov, mnohokrát i vtipnú. Počúvať ich bol ozajstný umelecký zážitok. Podujatím ich sprevádzala knihovníčka v peknom kostýme preoblečená za Čarodejníčku Dorku, ktorá býva v knižnici. Očarení boli všetci – deti i dospelí. Porota mala neľahkú úlohu určiť poradie či víťaza. Deťom sme odovzdali ako odmeny knižky, omalovánky a pamätné listy, ktoré im budú pripomínať nevšedné okamihy v knižnici.

Božena Blaháčová